

วิกฤตการณ์เบอร์ลิน

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลงในปี ค.ศ. 1945 เยอรมนีแบ่งออกเป็น 4 ส่วน โดยสนธิสัญญาปอตสดัม (Treaty of Potsdam) นั้น ได้ให้ประเทศมหาอำนาจตะวันตก คือ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส ครอบครอง 3 ส่วนร่วมกันเรียกว่าเยอรมนีตะวันตก ขณะที่อีกส่วนหนึ่งให้สหภาพโซเวียตปกครองเรียกว่า เยอรมนีตะวันออก ทำให้กรุงเบอร์ลินนครหลวงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ถูกยึดครองโดยฝ่ายพันธมิตรตะวันตกเรียกว่า เบอร์ลินตะวันตก

ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1948 สหภาพโซเวียตได้ปิดกั้นเส้นทางคมนาคมทางบกที่ผ่านไปยังเบอร์ลินตะวันตก ทำให้พันธมิตร 3 ชาติ ไม่สามารถส่งอาหารและสินค้าต่าง ๆ ไปยังเบอร์ลินตะวันตกได้ เพื่อบังคับให้มหาอำนาจตะวันตกละทิ้งเบอร์ลิน การปิดล้อมครั้งนี้ใช้เวลาเกือบ 1 ปี โดยพันธมิตร 3 ประเทศได้ช่วยกันใช้เครื่องบินลำเลียงสิ่งของ เช่น อาหาร เสื้อผ้า และยารักษาโรคให้แก่ชาวเบอร์ลินตะวันตก เหตุการณ์ดังกล่าวนำไปสู่การแบ่งแยกเยอรมนีเป็น 2 ประเทศ และแบ่งเบอร์ลินเป็น 2 ส่วนอย่างถาวร เรียกว่าวิกฤตการณ์เบอร์ลิน

โดยอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศสได้รวมเขตการปกครองของตนเข้าด้วยกันเป็นประเทศเอกราชเรียกว่า สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี(เยอรมนีตะวันตก) ฝ่ายสหภาพโซเวียตก็สถาปนาเขตที่ตนเองปกครองเรียกว่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมนี(เยอรมนีตะวันออก) เมื่อแบ่งประเทศแล้ว ชาวเยอรมันตะวันออกได้อพยพมาอยู่ในเขตตะวันตกมากขึ้นตลอดเวลา ทำให้สหภาพโซเวียตต้องสร้างกำแพงยาวกว่า 27 ไมล์ กั้นระหว่างเบอร์ลินใน ค.ศ.1961 เรียกว่า กำแพงเบอร์ลิน

กำแพงเบอร์ลินถือเป็นสัญลักษณ์สำคัญหนึ่งของสงครามเย็น และถูกทำลายไปเมื่อ ค.ศ. 1989 ขณะที่ มิคาอิล กอร์บาชอฟ ประธานาธิบดีของสหภาพโซเวียต ยินยอมให้เยอรมนีทั้งสองตัดสินใจอนาคตตนเอง โดยสหภาพโซเวียตจะไม่เข้าแทรกแซง ภายหลังจึงมีการรวมเยอรมนีเป็นประเทศเดียวกันอย่างเป็นทางการ เรียกว่า สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ทั้งนี้ ถือได้ว่าวิกฤตการณ์เบอร์ลิน เป็นผลทำให้สภาวะการณ์เผชิญหน้ากันในสงครามเย็นทวีความตึงเครียดยิ่งขึ้น และมีการร่วมมือกันของกลุ่มประเทศในยุโรปตะวันตกกับสหรัฐอเมริกา และประเทศเสรีประชาธิปไตย เพื่อจัดการแทรกแซงและขยายอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์กันเป็นระบบ เช่น สหรัฐอเมริกาได้ร่วมมือกับประเทศโลกเสรีก่อตั้งองค์การสนธิสัญญาทางทหาร เช่น องค์การนาโต้ องค์การซีโต้ องค์การนาถารัฐอเมริกาตลอดรวมถึง การตั้งฐานทัพสหรัฐอเมริกา ใน เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ ไทย และประเทศอื่นอีกหลายประเทศทั่วโลก

วิกฤตการณ์คิวบา หรือ วิกฤตการณ์ขีปนาวุธคิวบา (Cuban Missile Crisis)

คิวบาได้เปลี่ยนแปลงเป็นคอมมิวนิสต์ เมื่อ 1 มกราคม ค.ศ. 1959 เมื่อนายฟิเดล คาสโตร (Fidel Castro) สามารถยึดอำนาจจากรัฐบาลเผด็จการของนายพลบาติस्ता(Batista) ซึ่งสหรัฐอเมริกาสนับสนุนอยู่ฟิเดล คาสโตรต้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมในคิวบาให้มีความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันมากขึ้น โดยดำเนินการปฏิรูปที่ดินและปรับปรุงสวัสดิการทางสังคมแก่ประชาชน

โดยนายฟิเดล คาสโตรเป็นนักปฏิวัติชาตินิยมและต่อต้านสหรัฐอเมริกา เพราะสหรัฐอเมริกาเข้าครอบงำและมีอิทธิพลทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจในคิวบามาเป็นเวลานาน อีกทั้ง

ยังมีฐานทัพอยู่ที่กวนตานาโม(Guantanamo) บนเกาะคิวบา ดังนั้นฟิเดล คาสโตรจึงรู้สึกหวาดระแวง สหรัฐอเมริกาและมีนโยบายใกล้ชิดกับประเทศคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหภาพโซเวียตซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือทั้งทางด้านทหารและทางเศรษฐกิจแก่คิวบา

ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างคิวบากับสหภาพโซเวียตทำให้สหรัฐอเมริกาไม่พอใจ เพราะจะช่วยขยายอิทธิพลของสหภาพโซเวียตแถบทะเลแคริบเบียนและอเมริกากลาง ในขณะที่เดียวกันชาวคิวบาที่ลี้ภัยในสหรัฐอเมริกาได้รับการฝึกฝนและสนับสนุนจากองค์การข่าวกรองกลาง หรือ ซีไอเอ (CIA)ของสหรัฐอเมริกาให้ยกพลขึ้นบกในคิวบาเพื่อโค่นล้มฟิเดล คาสโตร แผนการนี้ได้เริ่มในปลายสมัยประธานาธิบดีไอเซนฮาวเวอร์ ต่อมาเมื่อได้รับอนุมัติจากประธานาธิบดีจอห์น เอฟ. เคนเนดี (John F. Kennedy)

กองกำลังคิวบาลี้ภัยได้ยกพลขึ้นบกที่เบย์ ออฟ พิกส์ (Bay of Pigs) ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1961 เพียง 3 เดือนภายหลังจากที่เคนเนดีขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี โดยผู้ลี้ภัยคิวบาเหล่านี้คาดหวังว่าจะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในการโค่นอำนาจของฟิเดล คาสโตร แต่การยกพลขึ้นบกครั้งนี้ล้มเหลวโดยสิ้นเชิง เพราะขาดการวางแผนที่ถูกต้องและการประสานงานกับชาวคิวบาที่ต่อต้านฟิเดล คาสโตรภายในประเทศ ยิ่งไปกว่านั้น กองกำลังปฏิวัติของฟิเดล คาสโตรสามารถจับกุมชาวคิวบาลี้ภัยเหล่านี้และใช้เป็นเครื่องมือในการโฆษณาชวนเชื่อต่อต้านสหรัฐอเมริกา ภาพพจน์ของสหรัฐอเมริกาและประธานาธิบดีเคนเนดีต้องเสียหายอย่างมากจากกรณีการบุกคิวบาในครั้งนี้

คิวบาได้กลายเป็นปัญหาใหญ่ทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาในปีต่อมา ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1962 ฝ่ายข่าวกรองของสหรัฐอเมริกาได้ค้นพบจากภาพถ่ายทางอากาศว่า สหภาพโซเวียตกำลังสร้างฐานส่งขีปนาวุธนิวเคลียร์บนเกาะคิวบา ซึ่งถ้าหากสร้างสำเร็จและติดตั้งขีปนาวุธได้ก็จะเปรียบประดุจมีขีปนาวุธนิวเคลียร์อยู่หน้าประตูบ้านของสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา

ขณะที่ ครุสชอฟ ผู้นำของสหภาพโซเวียต คิดว่าจะสามารถลอบสร้างฐานยิงจรวดสำเร็จ และเมื่อติดตั้งขีปนาวุธแล้วสหรัฐอเมริกาก็คงไม่กล้าทำอะไร เพราะจะเป็นการเสี่ยงอย่างมากต่อสงครามนิวเคลียร์ อีกทั้งสหรัฐอเมริกาก็ดูเหมือนจะไม่กล้าใช้กำลังรุนแรงกับสหภาพโซเวียต เพราะเชื่อว่าตนจะโต้เปรียบทางยุทธศาสตร์และจะทำให้พันธมิตรนาโต(NATO)ของสหรัฐอเมริกาหมดความเชื่อถือถือว่าสหรัฐอเมริกาส่งเสริมการปกป้องยุโรปตะวันตกได้เมื่อเกิดสงคราม

หลังจากนั้นประธานาธิบดีเคนเนดีของสหรัฐอเมริกาได้ตอบโต้อย่างหนักแน่นโดยการปิดล้อมคิวบา ในวันที่ 22 ตุลาคม ค.ศ. 1962 ประธานาธิบดีเคนเนดีได้แจ้งให้สหภาพโซเวียตทราบถึงการปิดล้อมคิวบา พร้อมเตือนสหภาพโซเวียต ในระหว่างวิกฤตการณ์กองกำลังยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาได้เตรียมพร้อมต่อการถูกโจมตีด้วยอาวุธนิวเคลียร์ สหรัฐอเมริกาได้ส่งเจ้าหน้าที่ระดับสูงไปชี้แจงสถานการณ์พร้อมด้วยภาพถ่ายและหลักฐานอื่น ๆ ต่อคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติและพันธมิตรในยุโรป

จุดวิกฤตของสถานการณ์ครั้งนี้ก็คือ เมื่อเรือสินค้าจำนวนหนึ่งของสหภาพโซเวียต ซึ่งเชื่อว่าบรรทุกขีปนาวุธนิวเคลียร์เพื่อมาติดตั้งยังคิวบาได้เข้าใกล้กองเรือของสหรัฐอเมริกาที่กำลังปิดล้อมคิวบาอยู่ในวันที่ 24 ตุลาคม แต่เรือเหล่านี้ก็หันลากลกลับไปยังสหภาพโซเวียต โดยมีได้ฝากองเรือปิดล้อมเข้ามา ซึ่งถ้าหากสหภาพโซเวียตไม่ยอมอ่อนข้อในกรณีนี้ สงครามนิวเคลียร์ระหว่างมหาอำนาจทั้งสอง

ก็อาจเกิดขึ้นได้

อีก 4 วัน ต่อมา ครุสชอฟผู้นำของสหภาพโซเวียตก็ยอมประนีประนอม และแถลงว่าจะถอนฐานยิงและจรวดต่าง ๆ ออกไปจากคิวบา ถ้าหากสหรัฐอเมริกายอมตกลงที่จะไม่บุกคิวบา ในที่สุดวิกฤตการณ์อันตึงเครียดและการเผชิญหน้าระหว่างมหาอำนาจนิวเคลียร์ก็ผ่านไปโดยเรียบร้อย ประธานาธิบดีเคนเนดีแห่งสหรัฐอเมริกาได้รับการยกย่องว่ามีความกล้าหาญและชาญฉลาดในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ใช้เครื่องมือทางการทูตและการทหารที่เหมาะสมเปิดโอกาสและทางออกให้ฝ่ายตรงข้ามอย่างสหภาพโซเวียตเสียเกียรติภูมิไปบ้าง

และต่อมาครุสชอฟถูกกดดันให้ลาออกจากตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียต และใน ค.ศ. 1965 เลโอนิด เบเรสนเนฟ (Leonid Brezhnev) ได้ขึ้นมาเป็นเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์แทน ส่วนในสหรัฐอเมริกา ลินดอน จอห์นสัน (Lyndon B. Johnson) ก็ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีคนใหม่ของสหรัฐอเมริกา ความสำเร็จในวิกฤตการณ์คิวบา ทำให้ผู้นำของสหรัฐอเมริกามีความเชื่อมั่นในแสนยานุภาพและความแข็งแกร่งของตน ส่วนสหภาพโซเวียตก็ได้รับบทเรียนและเร่งสะสมอาวุธนิวเคลียร์มากขึ้น เพื่อที่จะได้มีความเท่าเทียมทางยุทธศาสตร์กับสหรัฐอเมริกา

วิกฤตการณ์คาบสมุทรเกาหลี

ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง คาบสมุทรเกาหลีได้ตกอยู่ภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่น แต่เมื่อญี่ปุ่นยอมแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1945 คาบสมุทรเกาหลีได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนที่เส้นขนานที่ 38 องศาเหนือ โดยสหภาพโซเวียตควบคุมดูแลดินแดนส่วนเหนือหรือเกาหลีเหนือ และสหรัฐอเมริกาดูแลดินแดนทางใต้ของเส้นขนานที่ 38 เรียกว่า เกาหลีใต้

ในปี ค.ศ. 1948 ทั้งสองฝ่ายได้เริ่มถอนทหารออกจากดินแดนดังกล่าว ทั้งนี้ เกาหลีเหนือมีรัฐบาลคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำของ คิมอิลซุง (Kim Il-sung) ส่วนในเกาหลีใต้นั้นมีการปกครองในแบบประชาธิปไตยภายใต้การสนับสนุนของสหรัฐอเมริกา

ต่อมาในวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ. 1950 เกาหลีเหนือซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสหภาพโซเวียต ได้โจมตีเกาหลีใต้เพื่อรวมเกาหลีทั้งหมดให้อยู่ภายใต้คอมมิวนิสต์ โดยคิดว่า สหรัฐอเมริกาคงจะไม่ปกป้องเกาหลีใต้ เพราะผู้นำของสหรัฐอเมริกาได้เคยประกาศว่า แนวป้องกันของสหรัฐอเมริกาจะอยู่ที่หมู่เกาะชายฝั่งตั้งแต่ญี่ปุ่นถึงฟิลิปปินส์ แต่เมื่อกองทัพของเกาหลีเหนือรุกผ่านเส้นขนานที่ 38 ลงสู่เกาหลีใต้อย่างรวดเร็ว สหรัฐอเมริกาได้มองการณ์ไกลครั้งหนึ่งว่าเป็นการทำหายของฝ่ายคอมมิวนิสต์และเป็นการพยายามที่จะขยายอิทธิพลของฝ่ายคอมมิวนิสต์เข้ามาในเอเชีย

สหรัฐอเมริกาได้ประท้วงการรุกรานเกาหลีใต้ต่อคณะมนตรีความมั่นคงและองค์การสหประชาชาติ ซึ่งได้มีมติให้ดำเนินการตอบโต้ โดยกำลังทหารของสหประชาชาติและของสหรัฐอเมริกาซึ่งอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของพลเอกแมคอาร์เธอร์ (Douglas MacArthur) ได้โจมตีกำลังของฝ่ายเกาหลีเหนือจนถอยร่นไปถึงเส้นขนานที่ 38 ทำให้ผู้นำของสาธารณรัฐประชาชนจีนออกแถลงการณ์เตือนมิให้กำลังของฝ่ายสหประชาชาติและของสหรัฐอเมริกาล่วงล้ำเลยเข้าไปในดินแดนเกาหลีเหนือ มิฉะนั้นจีนจะเข้าสู่สงครามด้วย เพราะจีนเกรงว่าถ้าเกาหลีเหนือถูกยึดครอง จีนจะขาดรัฐกันชน และเป็นการคุกคามความมั่นคงปลอดภัยของจีน

แต่ทว่า กองกำลังของสหประชาชาติไม่สนใจคำเตือนของจีน ตัดสินใจรุกข้ามเส้นขนานที่

38 จีนจึงส่งกองกำลังข้ามพรมแดนจีนที่แม่น้ำยาหลู(Yalu) เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1950 และปะทะกับทหารสหประชาชาติในเดือนพฤศจิกายน การสู้รบเป็นไปอย่างยืดเยื้อโดยไม่มีฝ่ายใดได้รับชัยชนะอย่างเด็ดขาด แม้ว่าจีนจะสูญเสียกำลังเป็นอย่างมาก

ขณะที่ประธานาธิบดีทรูแมนแห่งสหรัฐอเมริกาได้มีความเห็นขัดแย้งกับพลเอกแมคอาเธอร์เกี่ยวกับนโยบายในการทำสงคราม โดยประธานาธิบดีทรูแมนต้องการจำกัดการปฏิบัติการทางทหาร เพราะไม่ต้องการให้สงครามขยายตัวจนอาจเป็นสงครามโลกได้ แต่นายพลแมคอาเธอร์ไม่เห็นด้วย ประธานาธิบดีทรูแมนจึงได้สั่งปลดนายพลแมคอาเธอร์ออกจากตำแหน่งในเดือนเมษายน ค.ศ. 1951

ต่อมาในเดือนมิถุนายน สหภาพโซเวียตเสนอให้มีการเจรจาเพื่อยุติความขัดแย้งในเกาหลี การเจรจาได้ดำเนินอยู่หลายปี ก็สามารถลงนามในข้อตกลงหยุดยิงระหว่างจีนกับเกาหลีเหนือฝ่ายหนึ่ง จนกระทั่งปี ค.ศ. 1953 สงครามในคาบสมุทรเกาหลีจึงได้ยุติลง แต่ความตึงเครียดบริเวณพรมแดนที่เส้นขนานที่ 38 ยังคงดำรงอยู่

สงครามเกาหลีได้ส่งผลกระทบต่อการเมืองระหว่างประเทศในเอเชียหลายประการ เนื่องจากสงครามเกาหลีนับเป็นการเผชิญหน้าทางทหารครั้งแรกระหว่างสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน จีนถูกสหรัฐอเมริกากล่าวหาและประณามว่าเป็นผู้รุกรานและก้าวร้าว คำประณามของสหรัฐอเมริกาทำให้ภาพพจน์ของจีนเสียหายในสายตาของชาวโลก เพราะมองว่าการที่จีนจำเป็นต้องเข้าร่วมรบในสมรภูมิเกาหลี ก็เพื่อป้องกันมิให้เกาหลีเหนือถูกยึดครอง ซึ่งจะเป็นภัยต่อความมั่นคงของจีน และยิ่งไปกว่านั้นในการร่วมสงครามครั้งนี้ จีนต้องสูญเสียทรัพยากรต่าง ๆ ซึ่งจีนมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้จีนต้องชะลอการฟื้นฟูบูรณะประเทศไป